

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ФАКУЛТЕТ ПО КЛАСИЧЕСКИ И НОВИ ФИЛОЛОГИИ

КАТЕДРА ЯПОНИСТИКА

Людмила Кирилова Илиева

**ОТРАЖЕНИЕ НА ШИНТО И БУДИЗМА В ПИЕСИТЕ
НА СЦЕНИЧНОТО ИЗКУСТВО НЌ**

Автореферат

**на дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен**

ДОКТОР

Професионално направление: 2.1. Филология (Японска
литература и култура)

Научен ръководител: проф. дфн Бойка Елит Цигова

София 2019

Дисертацията е обсъдена и допусната до публична защита на заседание на катедра Японистика на 02.03.2019 г.

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение, принос и приносни моменти, библиография от 161 източника и 4 приложения.

Съдържа 181 страници.

Публичната защита на дисертационния труд пред научно жури ще се състои на2019 г. отч. вна СУ “Св. Климент Охридски”.

Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се вна ЦИЕК.

Съдържание на автореферата

- I. Структура и съдържание на дисертационния труд
- II. Характеристика на дисертационния труд
- III. Кратко описание на дисертационния труд
- IV. Изводи от изследването
- V. Приноси и приносни моменти
- VI. Публикации по темата на дисертационния труд
- VII. Резюме на английски език

I. Структура и съдържание на дисертационния труд

1. УВОД

2. ПЪРВА ГЛАВА. ШИНТŌ И БУДИЗЪМ: УЧЕНИЯ И ВЛИЯНИЯ, ИНТЕРВЮТА

2.1. Влияние на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō върху творческото мислене на японците.

2.2. Аспекти на будистко влияние върху творческото мислене на японците през средновековието.

2.3. Двуетинство на Шинтō и Будизма.

2.4. Влияние на други духовни традиции върху народопсихологията на японците.

2.5. Интервюта, свързани с отношението на японците и Нō-актьори днес към Шинтō, Будизма и Нō

3. ВТОРА ГЛАВА. ПИЕСИТЕ НА СЦЕНИЧНОТО ИЗКУСТВО НŌ –ЙŌКЪОКУ

3.1. Особенности на сценичното изкуство Нō.

3.2. Пиесите *йōкьоку*: идейни и композиционни особености; видове.

3.3. Отражение на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō в *йōкьоку*.

3.4. Отражение на Будизма в *йōкьоку*.

3.5. Пътят на *йōкьоку*. Анализ на сюжетните линии в пиесите.

4. ТРЕТА ГЛАВА. ЕСТЕТИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ЙŌКЪОКУ

4.1. Естетически аспекти: актьорско изпълнение; *юген*.

4.2. Дзеами Мотокийо и неговите *Напътствия за цветето в Нō*.

4.3. Паралел между актьорските техники на Дзеами Мотокийо и Михаил Чехов.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ
6. ПРИНОСИ И ПРИНОСНИ МОМЕНТИ
7. БИБЛИОГРАФИЯ
8. ПРИЛОЖЕНИЯ
 - 8.1. Приложение 1 – Речник на основните термини и названия, използвани в дисертационния труд
 - 8.2. Приложение 2 – Основни школи в Будизма
 - 8.3. Приложение 3 – Школи в Шинтō
 - 8.4. Приложение 4 – Пътят на Нō

II. Характеристика на дисертационния труд

◆ Актуалност на темата:

Актуалността на темата е свързана с лавинообразното разпространение на японските изкуства (в частност на сценичното изкуство Нō) по света и по-конкретно в България през последните години. Това поражда необходимост от нов поглед, анализиране и интерпретиране на изследователския обект, което да даде възможност за по-задълбочено разбиране на различен от нашия свят на духовност.

◆ Обект и предмет на изследването:

Обект на изследването са пиесите на сценичното изкуство Нō – *йōкьоку* като рефлексия на естетическата парадигма на Шинтō и Будизма.

Предмет на изследването са аспектите на творческото мислене на японците, комплексно повлияни от шинтоистката митологична и фолклорна традиция и будисткото учение.

Тъй като обектът и предметът на изследването са взаимнообвързани, целта на изследването е да се направи теоретичен анализ на пиесите *йōкьоку* с оглед влиянията на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō от една страна и будистката философия и психология – от друга.

◆ Цел и задачи на изследването:

За постигане на изследваната цел са набелязани няколко научни задачи:

- Да се проследят особеностите на японската култура и духовност през периода XII – XVI век .
- Да се открият влиянията на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō върху творческото мислене на японците през средновековието.

- Да се открият философските и психологически аспекти на Будизма, които оказват влияние върху творческото мислене на японците през средновековието.
- Да се анализират взаимовръзките между Нō, Шинтō и Будизма.
- Да се анализира съдържанието на пиесите йōкьоку и по-конкретно на някои характерни образци от цикъла за божества и цикъла за демони, като се очертаят конкретните параметри на шинтоистки и будистки влияния.

◆ Основна теза на изследването в дисертационния труд:

Изводите и заключенията в изложението са насочени към доказване на тезата, че: В КОНТЕКСТА НА ТРАДИЦИОННАТА ЯПОНСКА ЕСТЕТИКА, ПОВЛИЯНА ОТ ШИНТō И БУДИЗМА ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО, ПИЕСИТЕ ЙōКЬОКУ СА ТВОРЧЕСКА ПРОЕКЦИЯ НА ТОВА ВЛИЯНИЕ КАТО ОРИГИНАЛНО СЪЧЕТАНИЕ НА МИТОЛОГИЧНИ ПРЕДСТАВИ, ФОЛКЛОРНИ ЕЛЕМЕНТИ И АСПЕКТИ НА БУДИСТКАТА ДУХОВНОСТ.

◆ Методи на изследване:

Приложените в разработката на темата методи са историко-описателен, културологичен и сравнителен анализ. Те са динамично преплитани се при трансфера на информацията.

◆ Обем и структура на дисертацията:

Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение, принос и приносни моменти, библиография от 161 източника, от които 34 на български език, 26 на руски език, 81 на английски език, 2 на френски език, 18 интернет източника (5 на български език, 12 на английски език и 1 на руски език), 22 илюстрации, 2 портрета и 4 приложения със синтезирана информация по темата. Съдържа 181 страници.

III. Кратко описание на дисертационния труд

Увод

Все по-привлекателни за западния ум (в това число и българския), представляват както източната светогледна нагласа (по-конкретно японската), функционираща в духовните пространства на мистицизма, така и недуалното възприемане на света, според което материалните проявления и тяхната същност се приемат и преживяват като едно неделимо цяло.

В настоящия дисертационен труд се анализира проявата на това неделимо цяло чрез едно оригинално японско сценично изкуство, наречено Нō (на японски нō 能 или нōгаку 能楽), като се проследяват и изследват влиянията върху неговите пиеси *йōкьоку* 謡曲. Отбелязват се по-ранни етапи в развитието на Шинтō 神道 и Будизма, по-ранни форми на Нō, както и по-късни театрални събития, с цел да се свърже логически разглежданата тема за *йōкьоку*. В този смисъл изследването е по-скоро една естетическа историческа транслация.

В самото начало са посочени конкретните причини, които са мотивирали избора на темата. От една страна са оригиналните проекции на менталния архетип на японците, открояващи се в пиесите *йōкьоку*, а от друга – трактатът Фушикаден (風姿花伝 Напътствия за цветето в Нō) – основно съчинение на създателя на изкуството Нō, което само по себе си е достатъчно предизвикателство и изключително привлекателен обект на разностранни научни изследвания.

В увода е аргументирана актуалността на темата, формулирани са обектът и предметът на изследване.

Определени са целта и научните задачи, отбелязана е и основната теза на изследването.

Отделено е място на научния апарат. Накратко са отбелязани основните понятия, които са ключови в изложението. понятието *сценично изкуство Нō* (или само *Нō*) е названието на сценичното изкуство, което в много текстове е наричано *театър Нō*, *театър на маските*, *театър на сенките*, *сценично изкуство Нō* или само *Нō*. В дисертацията се използва определението *сценично изкуство Нō* на Бойка Цигова, тъй като: *Сценичното изкуство Нō съчетава едновременно особеностите на оперния, балетния и драматичния театър, без да е аналог на нито един от тях.* (Цигова 2014:110). По смисъла на това определение, *Нō* разширява и надминава границите на понятието театър, свързано с древногръцкото определение. Затова по-нататък в текста на дисертационния труд се използват наименованията *сценично изкуство Нō* или само *Нō*.

За родените през средновековието пиеси за *Нō*, наситени с прямота и непосредствено предаване на преживяването, е използван терминът *йōкьоку*. В *Нō* терминът *йōкьоку* се използва за наименование както на песните и мелодиите, така и на самите пиеси като цялостно съчетание на текст и музикална аранжировка. Терминът сам по себе си показва различието на пиесите за *Нō* от пиесата в общоприетия смисъл на думата, тъй като *за да се добие представа за тях трябва да се видят на сцена, където словото, играта, танцът, музиката, костюмите и маските – всичките елементи на спектакъла се сливат в хармонично единство.* (Йōкьоку 1979:10) Поради това очевидно различие от познатото понятие *пиеса* в текста на изследването ни се предпочита японското наименование *йōкьоку*.

Уводът разглежда и основните трудове, на които стъпва това изследване. Опорни точки при разработването на темата са трудовете на български, японски, руски и американски изследователи по темата, както и множество преведени текстове на пиесите *йōкьоку* на руски, английски и френски език.

Основен източник на цитати и позовавания в аналитичната част на изложението е трактатът на Дзеами Мотокийо *Фушикаден (Напътствия за цветето в Нō)*, преведен от старояпонски на български език от Бойка Цигова (1952).

В изложението на дисертационния труд има позовавания и на редица трудове за Нō и японското изкуство извън Япония, писани в края на XIX и началото на XX век. Сред техните автори са: Ърнест Франциско Фенолоса (1853—1908), професор по философия, първи изследовател на Нō и пиесите *йōкьоку* извън Япония, изследовател на драмите *йōкьоку*; академик Николай Йосифович Конрад (1891—1970), водещ руски учен-изтоковед, автор на фундаментални изследвания на японската класическа и съвременна литература, историята и изкуството на Китай и Япония; Ноел Пери (1865—1922), френски мисионер в Япония и изследовател на Нō, както и преводач на множество драми и фарсове; Татяна Петровна Григориева (1929), известен руски изследовател на японската литература и култура и др.

Като източници са ползвани и разработките на: Рене Зифер (1923–2004), изтъкнат френски изследовател на японската литература, изкуство (в частност Нō) и религия; Коничи Джиничи (1915–2007), съвременен японски изследовател на Нō; Дайджи Маруока и Тацуо Йошикоши, двама японски изследователи, които правят едни от най-пълните разработки за Нō; Ричард Емърт, съвременен учен-

изследовател, Нō-актьор и Нō-инструктор, превел на английски език множество от пиесите *йōкьоку*; Ногами Тойоичиро (1883–1950), японски изследовател на Нō, в чиято памет е основан The Nogami Memorial Noh Theatre Research Institute в университета Хōсей (Hōsei University); Чифуми Шимазаки, съвременен изследовател на Нō; Кунио Компару, съвременен наследствен Нō-актьор, впоследствие журналист; Дземмаро Токи, съвременен ревностен привърженик и изследовател на Нō; Сметърст, Мае, съвременен американски изследовател на Нō, която прави сравнение между гръцката трагедия и Нō и много други.

За да се направи съпоставка за влиянията на Будизма и Шинтō и развитието на японската култура е използвана информацията, заложена в съчиненията на: Хайнрих Дюмулен (1905–1995), философ и изследовател на японската религия и култура; Геше Гяцо (1931), будистки монах, издал много трудове по Будизъм; Сю Хамилтън, съвременен американски изследовател на Будизма; Джоузеф Китагава (1915–1992), японско-американски изследовател на религиите; Артър Уейли (1889–1966), английски ориенталист, изследовател на японската поезия, в частност тази на Нō; Комацу Кадзухико, японски антрополог, изследовател на културата Йō-кай; д-р Тоджи Камата (1951), философ и изследовател на японските религии; Дайсецу Тейтаро Судзуки (1870–1966), професор, японски философ и психолог, будолог; Сабуро Иенага (1913–2002), японски историк, изследовател на японската култура; Уеда Макото (1931), японско-американски изследовател на японското изкуство; Тошио Каватаке (1924–2013), изследовател на японската литература и изкуство; д-р Джуничи Идзомае, съвременен изследовател на японските религии; Фьодор

Ипполитович Щербатской (Щербатский) (1866–1942), будолог, индолог, един от основателите на руската школа по будология; д.филос.н. Евгений Торчинов (1956–2003), руски будолог и др.

Изследването се опира и на специализирана научна литература на руската японистична школа, която предоставя богата информация за японската култура и изкуства. Тя е извор на множество разработки, отнасящи се към развитието на религиите и духовността в Япония и развитието на така наречения от руските учени *театър Нō*, като част от японската психология. Сред тях са изследванията на: Александър Николаевич Мешчеряков (1951), руски историк, японист, изследовател на японския Будизъм и Шинтō; Нина Григориевна Анарина (1945), руски изследовател на японската култура и изкуство, изследовател на Нō; Георгий Евгениевич Светлов (Комаровский) (1933—2004), историк, изследовател на японската култура и др.

За да се направи сравнение със стил в западния театър, близък до стила на Дзеами, са включени и разработките на Михаил Александрович Чехов (1891–1955), руски и американски актьор, кинорежисьор, театрален педагог и основател на едноименния стил (методът Чехов), ползван в западния театър¹.

Във връзка с техническото оформление, са отбелязани цитиранията, препратките и използваните диакритични знаци. В текста на дисертационния труд.

¹ Днес *методът Чехов* се ползва предимно от американски актьорски школи, а в Европа – само от отделни такива.

Първа глава

В първа глава се анализират ученията на Шинтō и Будизма и техните влияния върху японската естетика. Към нея са включени и направените от автора интервюта по темата в Токио.

Разделена е на 5 подраздела, които разглеждат:

- *влиянието на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō върху творческото мислене на японците*, което получава нарицателното религия и своето име чак след навлизането на Будизма в Япония и то с цел да се съхрани нейното многовековно духовно наследство;

- *аспектите на будистко влияние върху творческото мислене на японците през средновековието*, което не би трябвало да се разглежда по начина, по който този духовен път се изучава по света, тъй като още с навлизането си през шести век тази духовна система е била много бързо японизирана, намерила своето място в душевността на японците, тъй като до голяма степен кореспондира със светогледните идеи на верската система Шинтō;

- *двуединството на Шинтō и Будизма*, чието обединение се осъществява и разгръща през периодите Хейан (794–1185) и Камакура (1185–1333) и е дело най-вече на школата Шингон, която е комбинация на Шинтō с Будизма, които имат най-осезаема роля за създаване на естетическата платформа на сценичното изкуство Нō;

- *влиянието на други (привнесените отвън Конфуцианство, Даоизъм и Християнство) духовни*

традиции върху народопсихологията на японците, което се е отразило на японската духовна култура като различни форми на познание, съставлящи една цялост.

- *Интервюта, свързани с отношението на японците и Нō-актьори днес към Шинтō, Будизма и Нō, които дават една съвременна представа за интереса на специалисти и неспециалисти по разглежданата в настоящия труд тема за Шинтō, Будизма и Нō.*

Втора глава

Във втора глава се анализират пиесите на сценичното изкуство Нō – *йōкьоку*.

Разделена е на 5 подраздела, които разглеждат:

- *особеностите на сценичното изкуство Нō, появата му, неговият път, структурата и елементите му, чрез които става ясно, че Нō е японско средновековно сценично изкуство, носещо елементи от гръцкия театър, но съчетаващо в себе си както театър, така и опера, балет, танц и музика и е едно от най-изтънчените изкуства в човешката история, пренасящо своите естетически послания като ги съхранява през времето и пространството за поколенията;*

- *пиесите йōкьоку, техните идейни и композиционни особености и видове, носещи в себе си вярата в Шинтō и прилагайки на практика постулатите на Будизма, свързващи подражанието (*мономане*) със сакралния смисъл на действителността (*юген*); отразяващи духа на средновековна Япония и действащи като мост между минало и настояще чрез своите цикли за богове, за мъже, за жени, за безумни и за демони, определяно от редица автори като*

изкуство на времето и пространството, придвижващо зрителя от минало към бъдеще;

- *отражението на митологичната и фолклорна традиция на Шинтō в йōкьоку*, което е изключително широкообхватно, благодарение на директно заимстваните митове, легенди и истории от древността, даващо възможност самото то да се ползва като начин за опознаване на средновековната японска народопсихология;

- *отражението на Будизма в йōкьоку*, които играят ролята на посланици на будистките учения, носители на знанието, идващо от Будизма, разглеждащи реалния свят като безгранична Пустота, съдържаща в себе си потенциите за всички неща;

- *пътят на йōкьоку и сюжетните линии на някои от тях*, разказващи за митични същества, за воители и геройствата им по време на битки, както и сцени, представящи образи на владетели и държавни управници, и всичко това чрез широка палитра от художествени препратки към японски митове и легенди за божества и демони, пресътворяващи вечната битка между доброто и злото, между правилното и грешното, светлото и тъмното.

Трета глава

В трета глава се анализират *естетическите аспекти на йōкьоку*. Разделена е на 3 подраздела, които разглеждат:

- *актьорското изпълнение юген*, което е творческото търсене за проявата на състоянията на духа, пряко взет от

природата, където процесът е (може да бъде) медитативен (сравняван е и с други естетически концепти), насочващ зрителя към самовглъбяване и търсене на отговори вътре в себе си, помагач му да се докосне до духовното пробуждане, доказващ твърдението на последователите на Дзен-школата, които вярват, че просветление може да се достигне и с помощта на външни събития и обстоятелства, като например представленията Нѵ, където *юген* е стремеж за постигане на висшата хармония на нещата и състояние на съзнанието, в което се осъзнават компонентите в света, в който живеем, като чрез този процес се задействат емоционалните преживявания;

- *живота на Дзеами Мотокийѵ* (първият в историята на Нѵ, който пише трактати за естетическите основи на Нѵ, продължаващ идеята на баща си за обединение на *мономане* и *юген*) и неговите *Напътствия за цветето в Нѵ* (*Фушикаден*²), трактат, обясняващ на актьорите в Нѵ как да постигат състоянието, наречено *хана* (*цвете*), където *хана* е процесът на достигане на състоянието *юген* (с други думи казано: така, както едно семе на цвете се засява, отглежда и обгрижва, докато стигне състоянието на цъфналия цвят, точно така и актьорите в Нѵ трябва да водят преживяванията на зрителя стъпка по стъпка, до постигане състоянието на духовен екстаз), което определя сценичното изкуство Нѵ като духовна практика, водеща към същия краен ефект като съпреживяването и духовния екстаз при Шинтѵ и Будизма;

² Мотокийѵ, Дзеами. Фушикаден: Напътствия за цветето в Нѵ. Превод от старояпонски и встъпителна студия на Бойка Цигова. УИ „Св. Климент Охридски“, София 2000.

- паралела между актьорските техники на Дзеами Мотокийо и Михаил Чехов (1891–1955, актьор, режисьор и учител на поколения артисти в Русия, Европа и Америка), описани в творбите им *Напътствия за цветето в Нō* на Дзеами и *За техниката на актьора*³ на Чехов, имащи общи характерни особености на творческото им кредо, показващи, че и при Дзеами и при Чехов се наблюдават силни външни духовни влияния: Шинтō, Будизъм, китайска и японска култура – при Дзеами и Християнство, учението на Рудолф Щайнер, руска, европейска и американска култура – при Чехов, както и че и двамата творци са това, което са, благодарение точно на духовните влияния, които са ги подтиквали да навлязат все по-дълбоко в човешката същност и да изучават нейните приоритети, възможности и стремления.

Заклучение

Сценичното изкуство *Нō*, с пиесите си *йōкьоку*, е проявление на художествения гений на японското средновековие, на художествените нагласи по това време, които са били породени от светоусещането, повлияно основно от духовните традиции на Шинтō и Будизма. Създадена е била **естетически тип култура, ориентирана към божественото. Сценичното изкуство *Нō*, с пиесите си *йōкьоку*, е специфично явление на тази естетика.**

Характерният начин на живот на японския архипелаг, непознаващ своето начало, наситен с митологични разкази, носещ в себе си вярата в духовната същност на всички и всичко, приемащ света като различни части на едно цяло,

³ Чехов, Михаил. *За техниката на актьора*. Изд. Изток-Запад, София 2016.

получава своето име Шинтō (*път на духа*⁴) по време на навлизането на Будизма в Япония. Шинтō има израз във всички японски изкуства.

От своя страна сценичното изкуство *Нō* и неговите пиеси *йōкьоку*, са отразили, съхранили и предават тази духовна традиция чрез уникално съчетание на визия, музикално и вокално изпълнение и актьорска игра, представляващи неразривно единно цяло и характерни единствено и само за този вид сценично изкуство.

Будизмът е основната, привнесена отвън религия в Япония през средновековието. Още с навлизането си това ново учение се утвърждава и разпространява своите идеи сравнително бързо, поради множеството допирни точки между него и местното Шинтō. Двете духовни пътеки се преплитат до степен на създаване на уникалния Японски Будизъм, който носи характерните черти на японската народопсихология. Неговата логика включва чистите усещания на сетивните възприятия, които са обвързани с индивидуалната количествена информираност относно реалността на света, в който живеем. Будистката школа Дзен е носител на крайната структура на японската философия, което намира своя външен израз чрез новосъздадената Дзен-естетика.

В Дзен преживяването и изразяването са едно цяло, нещо характерно за представленията *Нō*. Крайната цел на Дзен е разгръщането на вътрешния свят на човека, което е и крайната цел в *Нō*.

⁴ Понятие, използвано от Б.Цигова (2006:26)

Сценичното изкуство *Нѳ* и неговите пиеси *йѳкѳоку* са пропити от идеите и философиите на Шинтѳ и Будизма, свързващи подражанието на външния свят (*мономане*) и сакралния смисъл на действителността (*юген*). Следователно, това изкуство се стреми да помогне на човека да се докосне до своята вътрешна духовна същност, което е и основна цел на всички духовни пътеки (в конкретния случай Шинтѳ и Будизъм).

Светът на *Нѳ* е изграден от множество, работещи в синхрон, елементи. А пиесите на *Нѳ*, наречени *йѳкѳоку*, съчетават в себе си опера, балет и драматичен театър, създавайки миг на преживяване, насочен към божествеността на всяко нещо. Това е изкуство на времето и пространството, наситено с поезия и будистки постулати.

Постигането на *юген*, този своеобразен начин за проява на духа, е квинтесенцията на *йѳкѳоку* в *Нѳ*. Този стремеж да се надникне отвъд видимата реалност е характерен, както за *Нѳ*-спектаклите, така и за всички големи творения в света. Това, в пиесите *йѳкѳоку*, се постига чрез движението на отделните вълни (актьорска игра, музика, балет...), водещи зрителя към достигането на по-висше осъзнаване, усещащо се в духовните пространства на самите зрители, изразяващо се в духовно пробуждане. За определение на това преживяване японците използват думата красота.

За успешното преминаване по пътя се търси култивиране на въображението на зрителя, воден стъпка по стъпка към пространствата отвъд видимата реалност.

За да се постигне този контакт е необходимо разгръщане на интуицията.

Йѳкѳоку, като резултат от духовните влияния на своето време, провокира зрителя към преживяване на Небитието.

Като обобщение бихме могли да кажем, че пиесите *йѳкѳоку* на сценичното изкуство *Нѳ* довеждат до движение вътре в себе си, пораждащо развитие и даващо възможност за по-дълбоко себе-познание на актьор и зрител.

Тази игра на сътворение на момента тук и сега носи заряда на духовните, емоционални и сетивни съпреживявания на актьор и зрител. За да може да постигне това е необходимо творецът сам да може да преживява всичко това и да го носи като вътрешна ценност – основно изискване за актьорите в пиесите на *Нѳ*.

IV. Изводи от изследването

◆ Елементите на света, в който живеем, са взаимосвързани един с друг, както и с общото цяло. То представлява цялостна система, която задължава, при различните изследователски задачи, да се ползва синхронен анализ.

◆ Японските последователи на новите духовни традиции Будизъм, Дао и Конфуцианство ги приемат, но в същото време ги приобщават към своите местни вярвания. Правят ги свои по един много характерен, типично японски начин.

◆ Дори днес, когато живеем в глобален свят, в който се смесват култури, изчезват традиции, когато разбирането за духовен път и религия не е същото както преди сто и повече години, японците все още носят в своето светоусещане

принципите на Шинтō. Проявяват го осъзнато или неосъзнато. То е част от тях самите – то е самите тях.

◆ Пиесите *йōкьоку*, както и самото сценично изкуство Нō, са естетическа средновековна и съвременна парадигма, породена от комплексното влияние на духовните традиции Шинтō и Будизъм, съхранили митологията и народопсихологията на японците, с универсално, общочовешко значение като ценно нематериално историческо наследство на света.

V. Приноси и приносни моменти

- 1. Темата за влиянието на Шинтō и Будизма в традиционната японска естетика, се разработва за пръв път в България въз основа на анализ на пиеси на сценичното изкуство Нō.**
- 2. В изследването е приложен оригинален комплексен подход към феномена *йōкьоку* в контекста на традиционното японско светоусещане.**
- 3. За пръв път се прави сравнителна съпоставка между медитативния акт, характерен за Дзен-будизма и крайния ефект на съпреживяване в Нō.**
- 4. За пръв път в световната японистика се прави сравнителна съпоставка между творческите методи на Дзеами Мотокийо и Михаил Чехов.**
- 5. Проведени са собствени теренни проучвания и анкети в Япония, които са използвани като предпоставка за теоретични заключения с оглед на различни аспекти на съвременната представа за Нō.**

VI. Публикации по темата на дисертационния труд

◆ Книга: *МАСКАТА като метафора в духовното пространство на сценичното изкуство НО в Япония*, ИК Сарасвати, София 2001, ISBN 954-9841-12-X.

◆ Статия: *МАСКАТА като метафора в духовното пространство на сценичното изкуство НО в Япония*, сп. Религия & цивилизация, изд. Докрис Медия ООД, София 2002, ISSN 1311-9117.

◆ Статия: *Театър НО*, сп. Хайку Свят, изд. Изток-Запад, София 2016.

◆ Статия: *За влиянието на шинто и дзен върху хайку*. Списание NotaVene Брой 39 (2018).

◆ Статия: *Дзен-будизъм – духовност, религия, морал*. Сборник с доклади от научна конференция ДУХОВНОСТ И МОРАЛНИ ЦЕННОСТИ НА ИЗТОКА, изд. Пропелер, София 2017.

◆ Статия: *Причини за и следствие от приемането на чуждите духовни традиции*. Сборник с доклади от Научната конференция „Хармония в различията“, София, 11.12.2017. Издателство „За буквите – О писменехъ“, София 2017.

VIII. Резюме на английски език

Summary

of thesis for the acquisition of the title of PhD in : 2.1. Philology
(Japanese Literature and Culture)

Author: Lyudmila Kirilova Ilieva

Subject: Reflection of Shinto and Buddhism in the plays of Nō-
stage art

The conclusions are aimed at proving the thesis that: In the context of traditional Japanese aesthetics, influenced by Shintō and Buddhism in the Middle Ages, plays yōkyoku are creative projection of this influence as an original combination of mythological, folklore and aspects of Buddhist spirituality.

The study is based on scientific developments on the topic in Bulgarian, Russian, English and French languages, from Japanese, Russian, Bulgarian, French, English, American and others authors.

This thesis proves that the dramas yōkyoku, as well as Nō-stage art, are an aesthetic medieval and contemporary paradigm, inspired by the spiritual traditions of Shintō and Buddhism, preserved the mythology and Japanese folk psychology, of universal significance as a valuable intangible historical heritage of the world.

Keywords: Nō (Noh), yōkyoku, yugen, Shintō, Buddhism,